

În preajma sărbătorilor de Crăciun, ale anului 2011, am intrat în librărie și mă tot plimbam printre rafturile pline de noutăți. La un moment dat, m-am oprit, căci mi-a atras atenția titlul uneia, "Iarna decanului" de Saul Bellow. Scriitorul îmi era deja cunoscut, căci nu de mult primise invidiatul Premiu Nobel. Am început s-o răsfoiesc și mi-am dat seama, că este vorba despre România, despre starea Bucureștiului după devastatorul cutremur din 1977 și multe alte știri care mi se păreau interesante, dar destul de dificil a le înțelege, printr-o parcurgere, fugitivă, așa că am achitat-o la casă. Am citit-o în zilele de sărbătoare ale sfârșitului de an, subliniindu-mi pasajele cele mai importante.

Așa am aflat, că autorul, este soțul renumitei profesoare universitare, trăitoare în SUA, româncă născută la București (august 1935) Alexandra Bagdasar. După aproximativ un an, am recitat cartea și am rețrăit din memorie, anii, adesea de tristă amintire, ce s-au scris înainte de 1989. Cu toate acestea, la sfârșitul lunii octombrie 2014, parcurgând ziarele, mi-a atras atenția un interviu, pe care bine cunoscuta Alexandra Bellow, fiica soților Dimitrie și Florica Bagdasar, l-a acordat unui tânăr jurnalist. Având într-un fel vagi cunoștințe despre existența celui care a fost profesorul Dumitru Bagdasar, nume cunoscut astăzi, mai ales datorită spitalului care-i poartă numele și mai puțin despre soția sa dr. Florica Bagdasar, m-am hotărât să fac un fel de investigație. Așa am aflat că, prima femeie ministru din România a fost Florica Bagdasar, pe care vă propun să o cunoaștem prin cele ce urmează.

În localitatea Avdelia din Bitolia-Monastir, situată în Macedonia de Nord, a venit pe lume la 24 ianuarie 1901, în familia Ciumetti, Florica. Tatăl său, inginer de poduri și șosele, era și profesor de matematică la liceu. Mama sa Anastasia Ciumetti, născută Papahagi era soră cu Pericle Papahagi, cunoscutul lingvist, filolog și folclorist. Clasele învățământului primar le parcurge în localitatea natală și începe liceul la Pensionul Pompilian din București, situat pe Calea Rahovei, nr. 56. Din păcate, nu poate continua până la absolvire, căci România intră în Primul Război Mondial și va continua la liceul Roman Vodă (secția modernă), pe care-l absolvă cu succes în 1920 (1919?). Având o atracție deosebită pentru matematică, dorea să devină inginer. În consecință, împreună cu alte două colege atrase de matematică, se hotărăsc și fac fiecare cerere, pentru a se înscrie la Școala Politehnică, situată atunci pe Calea Griviței din București. Spre regretul lor, în acea vreme, fetele nu erau admise la Politehnică, dar sperând totuși, au tot așteptat răspunsul, care nu mai sosea. Atunci

s-a hotărât și s-a înscris la Facultatea de Medicină.

Între timp, a primit aprobarea de a intra la Politehnică, dar a rămas la Medicină, facultate pe care o termină în 1924 și obține doctoratul în 1926. În conformitate cu legile din acea perioadă, efectuează stagiile de medic extern și intern la Așezămintele Brâncovenesti (în anii 1980 demolate), obținând diploma de doctor în medicină și chirurgie, având astfel dreptul de liberă practică.

Se căsătorește în 1927, cu dr. Dumitru Bagdasar, alături de care a format un cuplu familial model, remarcat în mod deosebit în publicațiile vremii și apreciat admirativ de către cei apropiați. Imediat după căsătorie, au ajuns la concluzia că este necesară o aprofundare în pregătirea profesională și au plecat în Statele Unite, la Boston, pentru specializare, constituind oarecum o vacanță forțată, echivalent al voiajului de nuntă. Florica, urmează cursuri de sănătate publică la Harvard, iar Dumitru, pentru a-și însuși noile tehnici de neurochirurgie la clinica doctorului Harvey Cushing, premierul neurochirurgiei moderne. La propunerea acestuia, dr. Florica Bagdasar obține în anul următor 1928, o bursă Rockefeller, ca o recunoaștere a interesului ei deosebit pentru studiu, căci în mod obișnuit, aceasta se acorda doar bărbaților. Datorită unei munci fătă răgaz, zile prelungite până noaptea târziu, ambii soți s-au îmbolnăvit de TBC. Dovedindu-și omenia și înțelegerea, doctorul Harvey Cushing se îngrijește pentru a fi internați, sub protecția sa, la Sanatoriul Trudeau din Saranac, în nordul statului New York.

Deși erau rezidenți speciali, ei au fost internați la etaje diferite. Simțind fiecare nevoia de a-și arăta iubirea, înțelegerea și atașamentul, comunicau prin scurte bilețele de dragoste. Scăpând de tot ce-i împovăra: stagiul de specializare și boala necruțătoare, li s-a oferit ocazia, printr-o propunere tentantă, de a rămâne în SUA. S-au simțit cu adevărat onorați, au mulțumit, dar au preferat să se întoarcă acasă, în România. Cum s-a întâmplat deseori la noi, la revenirea în țară întâmpină greutăți din partea oficialităților și sunt repartizați la spitalul din Jimbolia (1929-1931) și apoi la spitalul de boli nervoase din Cernăuți (1931-1933). Dorind să-și concretizeze cunoștințele dobândite în America, doctorul D. Bagdasar a fost nevoit a efectua operații pe creier, în condiții primitive, neadecvate, improvizate, iar singurul său sprijin a fost soția sa, care i-a fost în permanență alături, secundându-l și încurajându-l în sala de operații. După acest stagi, impus de decizionarii zilei, se hotărăsc, își dau demisia și se stabilesc în București, unde au rămas definitiv, până la sfârșitul vieții. Odată stabiliți în București, în 1935 dr. D. Bagdasar solicită și obține prin concurs, deschiderea primei clinici de neurochirurgie. După ce a parcurs întreaga filieră de examene și concursuri, Florica Bagdasar obține titlul de medic primar în psihiatrie, specialitatea igienă mintală.

De acum înainte se va dedica fără rezerve, asistenței neuropsihice și educaționale a copilului. Așa se face că, împreună cu una dintre cele mai apropiate colaboratoare, Florica Nicolescu (Stafiescu), elaborează și experimentează, cu rezultate remarcabile, la diverse școli primare, un abecedar "Carte pentru toți copiii" și un manual de aritmetică, ambele având ca bază ideea globală de grupare și scrierea simplificată pe verticală. Aceste manuale, au fost create în speranța de a-i atrage pe copii și de a-i face să învețe de plăcere, oarecum în mod ludic (joacă). Soțul său, dr. D. Bagdasar, provenea dintr-o familie destul de săracă și cu mulți copii, din Moldova. Aici el avusese prilejul de a cunoaște pe viu mizeria și sărăcia, iar lipsa

de igienă și îngrijire medicală, contribuiau din plin la mortalitatea infantilă de nestăvilit. El a simțit din plin aceste dureroase momente care l-au marcat toată viața. În acest context, putem înțelege și adeziunea lui la mișcarea de stânga, ca un proces natural, devenind încă din adolescență, un idealist romantic. După încheierea războiului, nu a putut intui ce se va întâmpla, deși avea momente de dezamăgire. Florica, care l-a iubit cu tot sufletul ei generos și credea în el cu pasiune, a urmat același drum. nu-i putem însă numi revoluționari de profesie și nu se implicau în jocurile puterii.

Au fost împotriva războiului, de aceea, mai ales dr. D. Bagdasar, a crezut sincer că odată cu terminarea lui vom avea parte de democrație adevărată, libertate și progres, acceptând cu entuziasm să participe la conducerea țării, primind chiar propunerea de a deveni ministru al sănătății, în noul guvern instaurat. În anul următor, 1946, este numit ambasador al României la Washington, unde însă nu a mai putut pleca căci s-a îmbolnăvit grav, făcând un cancer pulmonar și nu a mai putut fi salvat; chiar dacă a mers zilnic la clinica sa, doar ca simplu spectator. Ajunsesse de acum o personalitate bine cunoscută și se bucura chiar de prestigiu internațional, de aceea guvernul și noua conducere a statului voind să câștige capital politic, profitând de numele său, i-au organizat funerarii oficiale. Moartea soțului său, a lăsat-o pe dr. Florica Bagdasar descumpănită și copleșită de pierderea irecuperabilă, dar perseverența guvernului, după multe insistențe, au convins-o, două luni mai târziu, pentru a prelua postul de ministru al sănătății. Mai înainte o ademeniseră să intre în partid și nu au dat greș, căci era convinsă, în naivitatea ei, că cea mai bună soluție pentru țară, este doar democrația populară.

Timp de doi ani 1946-1948 a fost prima femeie care a ocupat postul de ministru al sănătății (26 septembrie 1946-28 august 1948). Soții Bagdasar, în calitatea lor de miniștri ai sănătății s-au confruntat cu o serie de grave crize care necesitau o rezolvare de urgență: rețelele sanitare distruse în timpul războiului, lipsuri de tot felul, sărăcie, foamete nemaiîntâlnită (mai ales în Moldova), seceta și cumplita iarnă. Toate acestea au contribuit și la apariția necruțătoarelor epidemii, de tifos exantematic în Moldova și de malarie în Dobrogea. Printre cei care au fost alături de ministrul sănătății Florica Bagdasar, s-au remarcat, cunoscutul psihiatru dr. Paul Cortez și epidemiologul Mihai Ciucă (vezi *Independența Română - Independența prin cultură*, nr. 70, din iulie-august 2021). În anul 1946, înainte de dispariția soțului și numirea sa ca ministru, Florica Bagdasar, concepe și realizează, înființarea primului Centru de Igienă Mintală din București, pe strada Vasile Lascăr, nr. 14, destinat tratării copiilor cu deficiențe mintale și tulburări de comportament. Acest centru a fost creat după cele mai moderne reguli și metode științifice, dobândite în SUA.

În calitatea sa de director al acestei unități, s-a preocupat și a realizat o echipă exemplară de experți, psihologi, pedagogi, logopezi și kinetoterapeuți să trateze problemele copiilor. Aici a funcționat ca director până în ianuarie 1953. În același an 1946, a fost numită pentru a face parte din delegația oficială a României, la Conferința de Pace de la Paris, fiind singura femeie a delegației. De la această conferință (septembrie 1946) pleacă oficial la Stockholm, pentru a susține cauza României și a cere urgent sprijin. Suedezii au fost înțelegători și au răspuns cu generozitate, influențând benefic și alte state vest-europene. Fiind disperată și fără speranță de îmbunătățire a situației, a mărturisit: "Cum să lupți împotriva epidemiilor, când oamenii mor de foame?". De aceea, a solicitat guvernului aprobarea de a solicita sprijinul americanilor. Ca răspuns, i s-a spus: "Marii noștri prieteni sovietici sunt devastați de război, nu ne pot da ajutor, iar în fața americanilor noi nu ne plecăm!". Dezamăgită, nu a renunțat și a insistat declarând: "E vorba de jumătate de milion de oameni pe punctul de a muri de foame!"

Se hrănesc cu scoarță de copac și cu iarbă. Mor copii în fiecare zi". Exasperați, au acceptat totuși, iar ea a luat legătura cu liderul diplomatic al misiunii americane, Burton Berry, în februarie 1947, explicându-i situația. Acesta a comunicat președintelui Truman, care la rândul său, a dat ordin unei nave americane din Mediterană, care transporta provizii pentru armata americană, să descarce în portul Constanța și să le dea românilor. Din cele relatate succint până aici, am putea crede că ea s-a

bucurat de toate privilegiile oferite de noul regim, care a preluat cârma țării după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial.

Cu toate acestea, între anii 1953-1956 a fost în dizgrație și la un pas de lichidare, așa cum s-a întâmplat cu alții care au crezut în iluzia umanismului socialist. Campania de denigrare împotriva ei, s-a declanșat la începutul lunii august 1948, când se găsea în Dobrogea, într-o inspecție impusă de campania antimalarie iar șeful ei de cabinet i-a comunicat, că s-a anunțat (unde și de cine?), că nu mai este ministrul sănătății. Au urmat ani de intimidare, acuzații nefondate, apariția agenților provocatori și zvonuri contradictorii de defăimare, iar în 1951, colaboratoarea sa, cea mai apropiată, Florica Nicolescu, este arestată, fără mandat de arestare, fără judecată, fără proces. După doi ani este eliberată.

În anul 1953, începând cu 18 ianuarie, se conturează apogeul campaniei contra dr. Florica Bagdasar, când apare articolul de fond din ziarul "Scânteia", intitulat "Pentru lichidarea deformărilor politice anti-științifice în domeniul pedagogiei". Era acuzată de "cosmopolitism", de "ploconire slugarnică în fața putredei ideologii burgheze", de "pervertirea psihiatriei infantile prin introducerea unor curente obscurantiste de tip Freud". După apariția articolului, la Centrul de Igienă Mintală, vine o delegație oficială, care o eliberează din funcția de director și o obligă să predea pe loc dosarele și cheile institutului, fără nicio explicație. Șocul a fost cutremurător, căci la coborârea pe scară a căzut și s-a rănit la singurul plămân cel mai avea (celălalt era blocat cu mai bine de 25 de ani în urmă). Iată situația în care se găsea de acum, ca dușman al clasei muncitoare.

Argumentul invocat atunci (dar parcă și azi) era acela că "Partidul are totdeauna dreptul și că trebuie să ne supunem disciplinei de partid". Au urmat nenumărate anchete și acuzații. Norocul ei, dacă se poate spune așa, a fost faptul că s-a îmbolnăvit foarte grav, iar partidul credea că o să moară, deci au lăsat-o în pace. După operația complicată la plămâni, efectuată de doctorul Cărpinișanu, acesta i-a spus fiicei sale Alexandra: "Eu am făcut tot ce am putut. Restul acum e în mâinile lui Dumnezeu". Rămăsese fără niciun venit, căci pensia soțului ei de la Academie, fusese suspendată, așa cum se întâmplase și cu mulți alții, foști membri ai academiei. Și mai rău "spațiul locativ" a obligat-o să împartă apartamentul unde locuia împreună cu fiica ei Alexandra (în sectorul 2, strada Speranței, nr. 13, București), cu o altă familie cu doi copii. La sfârșitul anului 1956, când au început demersurile de reabilitare, i s-a propus să reintre în partid, dar a refuzat.

Fusese numită în 1949 conferențiar universitar, iar acum după destinderea politică, datorată decesului lui Stalin, este numită, în octombrie 1957, vicepreședinte al organizației de Crucea Roșie din România, dar a trăit, neagreată, însă tolerată, de către regimul politic comunist, până în anul 1978, când la 19 decembrie, în urma unui atac cerebral, a murit la spitalul Elias. P.S. Scriitorul Saul Bellow, în romanul "Iarna decanului", Florica Bagdasar este unul din personaje. Ca recompensă, guvernul român de atunci (1982), l-a declarat "persona non-grata".

Prof. Univ.Dr. Gheorghe Țiclete